

המכון
לחירות ואחריות

בית ספר לאודר
לממשל, דיפלומטיה
ואסטרטגיה

אוניברסיטת
רייכמן

הציבור הישראלי לא נותן אמון רב בסקרי בחירות בישראל

ספטמבר 2022

ד"ר עומר יעיר

מנהל מחקר ועמית מחקר, המכון לחירות ואחריות

הצעה להפניה בשימוש ביבליוגרפי:

יעיר, עומר. 2022. "הציבור הישראלי לא נותן אמון רב בסקרי בחירות בישראל". סקרי המכון לחירות ואחריות, אוניברסיטת רייכמן.

מבוא

גופי תקשורת שונים בישראל מפרסמים לעיתים קרובות בשיתוף פעולה עם מכון סקרים, סקרי בחירות בחודשים שלפני בחירות לכנסת, ולעיתים גם כאשר אין כלל מועד לבחירות חדשות לכנסת. סקרים אלו נועדו לספק לציבור הישראלי תחזית של מספר המנדטים שיקבלו מפלגות שונות בכנסת הבאה, לו הבחירות היו נערכות כיום. לסקרים אלו, כך נטען, ישנה חשיבות פוליטית וציבורית לא מובטלת, הן מבחינת פוליטיקאים אשר מתלבטים אם להתמודד או לא בבחירות, והן מבחינת הציבור הרחב, כאשר ישנם אזרחים אשר הצבעתם מושפעת מתוצאות הסקרים.

אבל האם הציבור הישראלי נותן אמון בממצאים של סקרי הבחירות? במידה ולא, ייתכן שההשפעה הצפויה של אותם סקרים על הציבור איננה חזקה כפי שרבים סבורים, וייתכן גם שהדבר מוביל לקשיים ב"תיאום" ההצבעה בין אזרחים אשר מתלבטים בין הצבעה למפלגה אליה הם מרגישים קרובים מבחינה אידיאולוגית ונושאת, לבין הצבעה למפלגה. לשם כך, בסקר שערכנו במכון לחירות ואחריות סקר במהלך אוגוסט 2022 – כחודשיים וחצי לפני הבחירות לכנסת ה-25 ב-1 בנובמבר – בחנו האם הציבור הישראלי נותן אמון בסקרי הבחירות.¹

ממצאי הסקר מראים מיעוט בציבור הישראלי, מעט פחות מ-20%, מציין כי יש להם מידה רבה של אמון בסקרי הבחירות, וכשליש מהמשיבים מציין כי יש להם אמון מועט בסקרים. שנית, חוסר האמון הזה הינו רווח בקרב קבוצות פוליטיות שונות, כאשר אין כמעט כל הבדל במידת האמון – או אולי חוסר האמון – בסקרי בחירות בקרב מצביעי מפלגות הקואליציה והאופוזיציה, או בקרב חברי גושים אידיאולוגיים שונים (ימין, מרכז, שמאל). לאור השימוש הגובר של גופי תקשורת בסקרים נראה שעל גופי התקשורת המציגים לציבור סקרי בחירות לשקול דרכים על מנת להגביר אמון זה.

¹ לפירוט המתודולוגיה על-פיה נערך הסקר, ראו בנספח המתודולוגי בסוף המסמך.

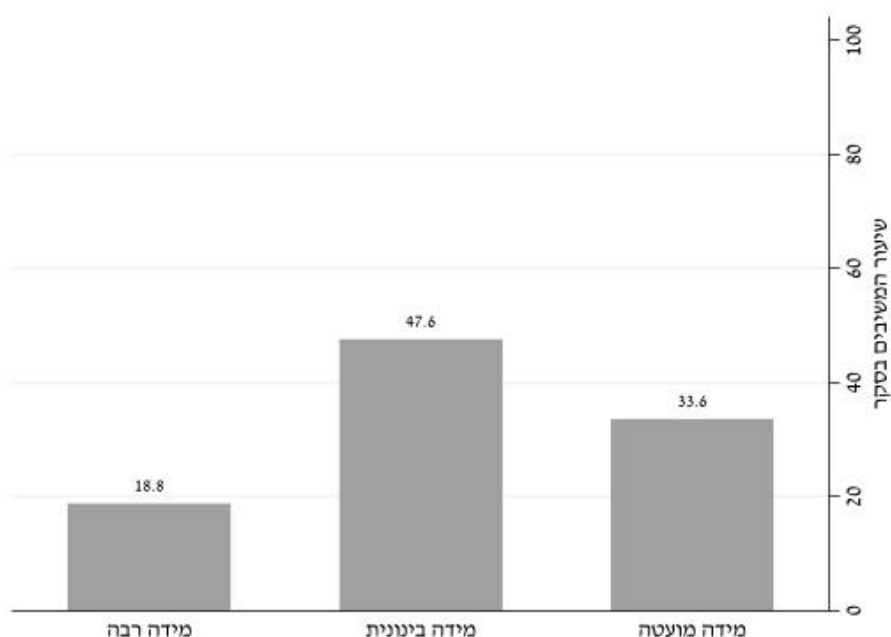

אמון בסקרי בחירות – נתונים

המשיבים בסקר נשאלו את השאלה הבאה: "לקראת הבחירות הקרובות לכנסת, אשר ייערכו ב-1 בנובמבר, גופי התקשורת השונים מפרסמים סקרי בחירות המציגים תחזית של תוצאות הבחירות. לו היו הבחירות נערכות היום. ישנם ישראלים אשר נותנים אמון בסקרי בחירות אלו, ואילו ישראלים אחרים אינם נותנים בהם אמון. באיזו מידה את/ה נותן/ת אמון בסקרי הבחירות?"²

מעט פחות מ-20% מהמשיבים בסקר ציינו כי הם נותנים מידה רבה של אמון בסקרי הבחירות.³ לעומתם, כמעט מחצית מהמשיבים, 47.6%, ציינו כי מידת האמון שלהם בסקרים היא בינונית, בזמן ששליש מהמשיבים בסקר, 33.6%, ציינו כי מידת האמון שלו בסקרי הבחירות היא מועטה.⁴ ממצאים אלו, אשר מוצגים בתרשים מס' 1, עולה שמיעוט בציבור הישראלי נותן אמון רב בסקרי הבחירות המוצגים בגופי התקשורת.

תרשים 1. מידת האמון בסקרי הבחירות

מקרא. הסקאלה נעה באחוזים מ-0 ל-100.

² אפשרויות התשובה לשאלה: 1- כלל לא; 2- במידה מועטה; 3- במידה בינונית; 4- במידה רבה; 5- במידה רבה מאוד; 6- לא יודע/ת. 4.8% מהמשיבים ענו "לא יודע/ת" בתשובה לשאלות אלו והם הוצאו מהניתוח. כדי להקל על הצגת הממצאים, אפשרויות התשובה 'כלל לא' ו-'במידה מועטה' אוחדו לקטגוריה אחת של "במידה מועטה", אפשרות התשובה 'במידה בינונית' נשארה כקטגוריה של "במידה בינונית", ואפשרויות התשובה 'במידה רבה' ו-'במידה רבה מאוד' אוחדו לקטגוריה אחת של "במידה רבה".

³ ענו שיש להם אמון במידה רבה בסקרים ו-3.4% ענו שיש להם אמון במידה רבה מאוד.
⁴ 10.3% מהמשיבים ענו שכלל אין להם אמון בסקרי הבחירות ועוד 23.3% ענו שיש להם אמון במידה מועטה.

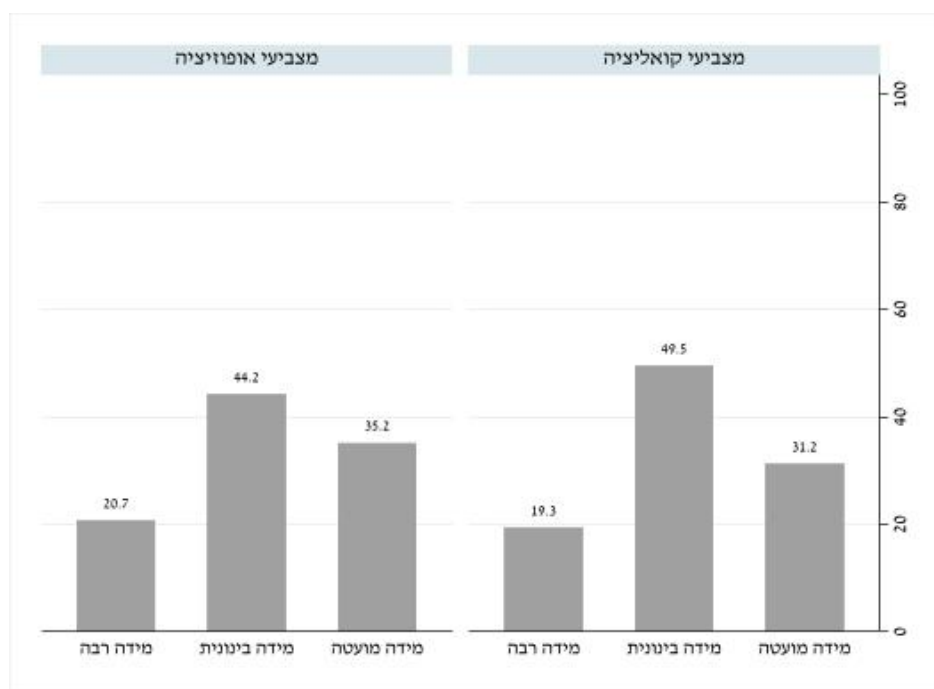

אמון בסקרי הבחירות בחתך קבוצות פוליטיות שונות

ניתוח הנתונים מראה גם כי אין הבדלים משמעותיים בין חברי קבוצות שונות, כולל מצביעים למפלגות הקואליציה והאופוזיציה הנוכחיות, כמו גם בין חברי גושים אידיאולוגיים שונים (ימין, מרכז, שמאל), בכל הנוגע לאמון בסקרי בחירות.

תרשים מס' 2 מציג את תשובותיהם של מצביעי מפלגות אשר בבחירות האחרונות לכנסת (מרץ 2021) הצביעו למפלגות המרכיבות את הקואליציה (מצביעי יש עתיד, כחול לבן, ימינה, העבודה, ישראל ביתנו, העבודה, מרצ, ורע"מ), לעומת אלו שהצביעו למפלגות המרכיבות את האופוזיציה (מצביעי הליכוד, ש"ס, יהדות התורה, הציונות הדתית, והרשימה המשותפת). ישנם הבדלים קטנים בלבד בין מצביעי הקואליציה והאופוזיציה. בקרב שתי הקבוצות רק כ-20% ענו כי הם נותנים מידה רבה של אמון בסקרי הבחירות, כאשר כשליש בשתי הקבוצות – 31% ממצביעי הקואליציה ו-35% ממצביעי האופוזיציה – ציינו כי הם נותנים אמון מועט בסקרים.

תרשים 2. מידת אמון בסקרי הבחירות, בחתך קואליציה ואופוזיציה

מקרא. הסקאלה נעה באחוזים מ-0 ל-100.

בפילוחים נוספים שבחנו, לא מצאנו הבדלים משמעותיים גם בחתך של הגדרה עצמית אידיאולוגית על ציר ימין-שמאל,⁵ כמו גם בקרב גברים ונשים ובקרב אלו עם או בלי השכלה אקדמית. לצד זאת, מצאנו הבדלים מובהקים – הגם שלא גדולים – במידת האמון בסקרי הבחירות בין יהודים וערבים (למשיבים הערבים היה מעט יותר אמון בסקרי הבחירות), כמו גם בקרב משיבים יהודים בחתך מידת דתיות שונה (למשיבים החרדים היה פחות אמון בסקרי הבחירות מאשר משיבים מסורתיים וחילוניים).

⁵ שאלת ההגדרה העצמית על ציר ימין-שמאל אידיאולוגי כללה שבע אפשרויות תשובה, כאשר 1 משמעו ימין, 4 משמעו מרכז, ו-7 משמעו שמאל. אלו שענו 1-3 הוגדרו כ-"ימין", אלו שענו 4 הוגדרו "מרכז", ואלו שענו 5-7 הוגדרו "שמאל". 4.4% מהמשיבים בסקר ענו "לא יודעת" לשאלת ההגדרה העצמית האידיאולוגית והם הוצאו מהניתוח הספציפי הזה.

נספח - מתודולוגיה:

צוות המכון לחירות ואחריות בבית ספר לאודר לממשל, דיפלומטיה ואסטרטגיה באוניברסיטת רייכמן הכין את השאלות לסקר וניתח לאחר מכן את הנתונים. הסקר נערכו על ידי חברת iPanel, אשר עורכת סקרים מקוונים בישראל. הסקר נערך בתאריכים 10–15 באוגוסט 2022. הנתונים בסקר נאספו באופן מקוון.

במצטבר, 1,538 משיבים בני 18 ויותר השלימו את הסקר. מתוכם, 1,203 משיבים יהודים ו- 335 משיבים ערבים.⁶ טעות הדגימה המרבית לכלל מדגם הינה 2.5% ברמת ביטחון של 95%.

המשיבים היהודים מהווים מדגם מייצג של האוכלוסייה היהודית הבוגרת בישראל, בפילוח של מגדר, קבוצות גיל, מחוז בארץ, ומידת דתיות. בנוסף, המשיבים הערבים מהווים מדגם שהינו קרוב לזה המייצג את האוכלוסייה הערבית הבוגרת בישראל בפילוח של מגדר, קבוצות גיל, מחוז בארץ, ומידת דתיות, כאשר ישנה דגימת חסר של משיבים גברים, משיבים מאזור הדרום, ומשיבים בני 40 ומעלה.

סטטיסטיקה תיאורית בסיסית של המשיבים בסקר על פני מספר משתנים בולטים מוצגת להלן בטבלה 1, כאשר מוצגת השוואה לנתוני סקר הבחירות בישראל⁷ (Israeli National Election Study) ממרץ 2021, שזהו הסקר ההסתברותי המייצג העדכני ביותר הכולל נתונים דומים. ניתן לראות כי ישנן סטיות קלות בין הסקר שערכנו באוגוסט 2022 לבין נתוני סקר מרץ 2021 של ה- INES בכל הנוגע לשיעור היהודים ובעלי השכלה אקדמית במדגם. המשיבים במדגם שלנו הינם, בממוצע, גם צעירים יותר מאשר מדגם ה- INES. ובנוסף, ישנה דגימת חסר קלה של חילונים ואלו בעלי אידיאולוגיה שמאלנית, וזאת לצד דגימת יתר קלה של משיבים מהמרכז האידיאולוגי ומשיבים מסורתיים.

⁶ השאלון תורגם לערבית כך שמשויבים ערבים יכולים היו לבחור אם לענות על השאלון בעברית או בערבית.
⁷ ראו בכתובת הזו: <https://www.tau.ac.il/~ines>

טבלה 1. סטטיסטיקה תיאורית של המשיבים בסקר הנוכחי עם השוואה לסקר ה- INES מ-2021

סקר הבחירות בישראל – מרץ 2021	סקר אוגוסט 2022	
47.3 (18.0)	40.9 (14.7)	גיל (ממוצע, סטיית תקן)
52.2%	50.8%	נשים (שיעור במדגם)
81.4%	78.2%	יהודים (שיעור במדגם)
47.8%	52.2%	השכלה אקדמית כלשהי (שיעור במדגם)
		מידת דתיות (שיעור מקרב היהודים במדגם)
50.7%	44.1%	חילוני
26.9% ⁸	35.1%	מסורתי
12.0%	11.4%	דתי-לאומי
10.4%	9.4%	חרדי
		הגדרה עצמית: ימין-שמאל אידיאולוגי (שיעור במדגם)
51.1%	48.7%	ימין
22.8%	27.5%	מרכז
26.1%	23.7%	שמאל

מקרא: השאלה שבחנה הגדרה עצמית על ציר ימין-שמאל אידיאולוגי כללה שבע אפשרויות תשובה, כאשר 1 משמעו ימין, 4 משמעו מרכז, ו-7 משמעו שמאל. אלו שענו 1-3 הוגדרו כ-"ימין", אלו שענו 4 הוגדרו "מרכז", ואלו שענו 5-7 הוגדרו "שמאל".

⁸ קטגוריה זו כוללת הן משיבים שענו שהם "מסורתיים", דתיים" והן משיבים שענו שהם "מסורתיים", לא כל כך דתיים".